

вимог дозвільної системи органів внутрішніх справ», необхідно знати наказ МВС України від 21.08.1998 № 622 «Про затвердження Інструкції про порядок виготовлення, придбання, зберігання, обліку, перевезення та використання вогнепальної, пневматичної, холодної і охолощеної зброї, пристроїв вітчизняного виробництва для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами несмертельної дії, та патронів до них, а також боєприпасів до зброї, основних частин зброї та вибухових матеріалів» [3] тощо. Також варто зазначити, що в умовах воєнного стану чинне законодавство нашої держави зазнає змін. Внаслідок чого поліцейські можуть отримувати додаткові повноваження при застосуванні поліцейських заходів, що, безумовно, впливає на діяльність Національної поліції України та органів Міністерства внутрішніх справ України.

Отже, у підсумку можна сказати, що превентивні поліцейські заходи, які працівники Національної поліції України застосовують для забезпечення публічної безпеки і порядку, протидії злочинності, охорони прав і свобод людини, а також інтересів суспільства і держави, є дуже важливими, адже вони забезпечують виконання покладених на поліцію завдань і обов'язків. Саме тому неодмінно треба вивчати і підкріплювати правову основу для застосування таких заходів.

1. Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2015. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19/conv#Text>.

2. Про затвердження Інструкції з оформлення матеріалів про застосування поліцейського піклування : наказ Міністерства внутрішніх справ України від 12.10.2020 № 724. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1174-20#Text>.

3. Про затвердження Інструкції про порядок виготовлення, придбання, зберігання, обліку, перевезення та використання вогнепальної, пневматичної, холодної і охолощеної зброї, пристроїв вітчизняного виробництва для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами несмертельної дії, та патронів до них, а також боєприпасів до зброї, основних частин зброї та вибухових матеріалів : наказ МВС України від 21.08.1998 № 622. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0637-98#Text>.

УДК 351.74

DOI: 10.31733/15-03-2024/1/506-509

Ілля ПОЛЬЩА

курсант ННІ права та підготовки фахівців для підрозділів Національної поліції

Віктор БОГУСЛАВСЬКИЙ

завідувач кафедри спеціальної фізичної підготовки Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент

РОЛЬ ОРГАНІВ СИСТЕМИ МВС УКРАЇНИ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ МІЖНАРОДНОЇ ТА НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ

Питання забезпечення національної безпеки України як незалежної, демократичної, правової, соціальної та суверенної держави залишаються актуальними як в мирний час, так і в умовах воєнного стану. Оскільки є внутрішні та зовнішні чинники, такі як: тероризм, кібератаки, розповсюдження зброї масового знищення, конфлікти між державами, економічні кризи, екологічні проблеми та інші, які постійно ставлять під загрозу національну безпеку держави.

Забезпечення національної безпеки є важливою складовою діяльності влади у демократичній державі, що виступає однією з базових політичних цінностей, а її зміцнення – однією зі стратегічних цілей України.

Тому треба зазначити важливість прийняття Закону України «Про національну безпеку України», в якому національну безпеку України визначено як захищеність державного суверенітету, територіальної цілісності, демократичного конституційного ладу та інших національних інтересів України від реальних та потенційних загроз [1]. Він визначає

основи та принципи національної безпеки й оборони, цілі та основні засади державної політики, що гарантуватимуть суспільству і кожному громадянину захист від загроз. Під загрозами розглядають явища, тенденції та чинники, що ускладнюють реалізацію національних інтересів та збереження національних цінностей України.

Слід зазначити, що принципи безпекового права є ключовими в забезпеченні безпеки держави як на міжнародному, так і національному рівнях. До них відносять такі принципи: 1) суверенітету – полягає в тому, що кожна держава має право на свою територіальну цілісність та незалежність та не має права втручатися у внутрішні справи іншої держави без її згоди; 2) непорушності міжнародних договорів; 3) непорушності території та незалежності держав; 4) невикористання сили (крім випадків самооборони або згідно з рішенням Ради Безпеки ООН); 5) ненасильницького врегулювання конфліктів; 6) пропорційності та мінімізації шкоди; 7) захисту прав людини та прав міжнародного гуманітарного права – держави мають зобов'язання захищати права своїх громадян та дотримуватися міжнародних стандартів гуманітарного права в усіх обставинах, включаючи конфлікти. Ці принципи є основою міжнародного права та визначають правовий каркас для діяльності держав у забезпеченні їхньої безпеки. Використання засобів та методів забезпечення безпеки держави має відповідати цим принципам для забезпечення стабільності та миру як на міжнародному, так і національному рівнях.

Наголосимо, що у Конституції України визначено основи та принципи національної безпеки, організацію та діяльність правоохоронних органів держави із забезпечення громадського порядку та внутрішньої безпеки держави, цілі та основні засади державної політики, що гарантують суспільству і кожному громадянину захист від внутрішніх загроз [2, с. 133].

Так, закріплене у статті 3 Конституції України положення про те, що людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визначаються в Україні найвищою соціальною цінністю [3], вимагає від держави створення відповідної системи державних органів, діяльність яких має забезпечувати захист внутрішньої безпеки держави від загроз невоєнного характеру [2, с. 133].

Сьогодні, в умовах воєнної агресії, з'явилися принципово нові загрози національній безпеці держави, тому значно зростає роль правоохоронних органів у реалізації державної стратегії подолання та запобігання таким загрозам та викликам.

У сфері національної безпеки провідну роль відіграють органи системи МВС України (Національна поліція України, Державна прикордонна служба України, Державна служба України з надзвичайних ситуацій, Державна міграційна служба України, Національна гвардія України).

Про це свідчать положення статті 18 Закону України «Про національну безпеку України», де визначено, що Міністерство внутрішніх справ України є центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сферах: 1) забезпечення охорони прав і свобод людини, інтересів суспільства і держави, протидії злочинності, підтримання громадської безпеки та правопорядку, а також надання поліцейських послуг; 2) захисту державного кордону України та охорони суверенних прав України в її виключній (морській) економічній зоні; 3) цивільного захисту, захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій та запобігання їх виникненню, ліквідації надзвичайних ситуацій, рятувальної справи, гасіння пожеж, пожежної та техногенної безпеки, діяльності аварійно-рятувальних служб, а також гідрометеорологічної діяльності; 4) міграції (імміграції та еміграції), зокрема протидії нелегальній (незаконній) міграції, громадянства, реєстрації фізичних осіб, зокрема біженців та інших визначених законодавством категорій мігрантів [1].

Загалом органи МВС України відіграють ключову роль у забезпеченні безпеки в Україні на національному та міжнародному рівнях і виконують різноманітні завдання з метою запобігання злочинності та захисту прав і свобод громадян.

Звернемо увагу на особливу роль органів Національної поліції в забезпеченні національної безпеки держави. Національна поліція, як складова частина сектора безпеки і оборони України, є важливою силовою структурою.

Це визначається її повноваженнями, напрямками діяльності, якими вона користується, здійснюючи протидію злочинності, підтримання публічної безпеки та порядку, забезпечення прав та свобод громадян та безпеки у суспільстві.

Відповідно до статті 1 Закону України «Про Національну поліцію» Національна поліція України – це центральний орган виконавчої влади, який служить суспільству шляхом забезпечення охорони прав і свобод людини, протидії злочинності, підтримання публічної

безпеки і порядку [4].

Так, у статті 2 цього закону визначено, що завданнями поліції є надання поліцейських послуг у сферах: 1) забезпечення публічної безпеки і порядку; 2) охорони прав і свобод людини, а також інтересів суспільства і держави; 3) протидії злочинності; 4) надання в межах, визначених законом, послуг з допомоги особам, які з особистих, економічних, соціальних причин або внаслідок надзвичайних ситуацій потребують такої допомоги [4].

Зазначимо, що будь-яке з повноважень Національної поліції, які закріплені у Законі України «Про Національну поліцію», може бути використано для захисту національних інтересів України від внутрішніх та зовнішніх загроз [5, с. 268].

Поліція виконує різноманітні заходи для забезпечення національної безпеки через різні напрями своєї діяльності. Так, у статті 23 Закону України «Про Національну поліцію» зазначено, що поліція: 1) здійснює превентивну та профілактичну діяльність, спрямовану на запобігання вчиненню правопорушень; 2) виявляє причини та умови, що сприяють вчиненню кримінальних та адміністративних правопорушень, вживає у межах своєї компетенції заходів для їх усунення; 3) вживає заходів з метою виявлення кримінальних, адміністративних правопорушень; припиняє виявлені кримінальні та адміністративні правопорушення; 4) вживає заходів, спрямованих на усунення загроз життю та здоров'ю фізичних осіб і публічній безпеці, що виникли внаслідок учинення кримінального, адміністративного правопорушення; 5) здійснює своєчасне реагування на заяви та повідомлення про кримінальні, адміністративні правопорушення або події; 6) вживає заходів для забезпечення публічної безпеки і порядку на вулицях, площах, у парках, скверах, на стадіонах, вокзалах, в аеропортах, морських та річкових портах, інших публічних місцях та інші дії, які направлені на забезпечення національної безпеки [4].

Зазначимо, що стаття 24 цього закону вказує на додаткові повноваження Національної поліції: у разі виникнення загрози державному суверенітету України та її територіальній цілісності, а також у ході відсічі збройної агресії проти України органи та підрозділи, що входять до системи поліції, відповідно до законодавства України беруть участь в обороні України, у виконанні завдань територіальної оборони, забезпеченні та здійсненні заходів правового режиму воєнного стану у разі його оголошення на всій території України або в окремій місцевості [5, с. 268].

Після введення особливого правового режиму були внесені відповідні зміни в статтю 23 Закону України «Про Національну поліцію» [4] у сфері міжнародного співробітництва, а саме: на час воєнного стану, правоохоронцям розширили повноваження такими, як: а) представництво та виконання зобов'язань України в Міжнародній організації кримінальної поліції – Інтерполі [4]); б) співробітництво з Європейським поліцейським офісом (Європол) [4].

Тобто, поліція здійснює представництво та виконання зобов'язань України перед Інтерполом та Європол, а також безпосередньо забезпечує співробітництво та обмін інформацією з такими органами. Між тим, поліція організовує взаємодію правоохоронних органів України з Інтерполом та Європол, а також компетентними органами інших держав з питань, що належать до сфери діяльності таких органів [6, с. 131].

Таким чином, Національна поліція України відіграє важливу роль у забезпеченні національної безпеки як у мирний час, так і в умовах воєнного стану, що підтверджується такими напрямками її діяльності, як:

1) збереження громадського порядку, що полягає в забезпеченні громадського порядку, запобіганні злочинності та виявленні правопорушень. У воєнний час це стає ще більш важливим, оскільки можуть виникати додаткові загрози безпеці населення через військові дії та інші надзвичайні обставини;

2) захист громадянських прав та свобод. Національна поліція відповідає за захист прав та свобод громадян, навіть у воєнний час. Це охоплює забезпечення прав людей на безпечність, основні гарантії правосуддя та інші аспекти, які є необхідними для забезпечення національної безпеки;

3) боротьба з тероризмом та злочинністю. Поліція здійснює дії з протидії таким проявам, як тероризм та організована злочинність, що можуть активізуватися у воєнний час через загальну нестабільність;

4) забезпечення безпеки під час масових заходів. У воєнний час можуть відбуватися масові евакуації, депортації та інші заходи, під час яких поліція відіграє важливу роль у забезпеченні безпеки та координації дій;

5) взаємодія з військовими та іншими силовими структурами. У воєнний час

національна поліція взаємодіє з військовими та іншими силовими структурами для забезпечення загальної безпеки та координації дій у відповідь на воєнні загрози.

Від ефективності діяльності системи органів МВС України, зокрема Національної поліції, значною мірою залежить успішність реалізації національних інтересів та стабільність суспільного розвитку, зміцнення міжнародної та національної безпеки.

1. Про національну безпеку України : Закон України від 21 червня 2018 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text>.
2. Бойко І. Забезпечення внутрішньої безпеки держави органами системи МВС України: актуальні загрози. Адміністративне право і процес. *Підприємництво, господарство і право*. 2020. № 8. С. 132–139.
3. Конституція України від 28 червня 1996 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.
4. Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2015. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19/conv#Text>.
5. Братель С. Г. Національна поліція як суб'єкт забезпечення національної безпеки. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2023. № 1. С. 267–270.
6. Муляр Г. В. Діяльність органів Національної поліції України в умовах правового режиму воєнного стану. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Юриспруденція*. 2023. № 61. С. 130–133.

УДК 351.74

DOI: 10.31733/15-03-2024/1/509-510

Владислав РЕШЕТНЯК

курсант факультету підготовки
фахівців для підрозділів
кримінальної поліції

Валерій БІЛЧЕНКО

старший викладач кафедри
тактико-спеціальної підготовки
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ТАКТИКА ПРОНИКНЕННЯ ПОЛІЦЕЙСЬКОГО ДО ЖИТЛА ЧИ ІНШОГО ВОЛОДІННЯ ОСОБИ

В Україні законодавство чітко визначає випадки, коли поліція може проникнути до житла чи іншого володіння особи без вмотивованого рішення суду. Передбачені ситуації є обмеженими та пов'язаними із забезпеченням безпеки громадян та протидією злочинності. Пункт 1 частини першої статті 38 Закону № 720-IX від 17.06.2020 року пропонує такі випадки, коли проникнення поліції є допустимим: рятування життя людей та цінного майна під час надзвичайних ситуацій, які можуть загрожувати життю або майну особи; безпосереднє переслідування осіб, підозрюваних у вчиненні кримінального правопорушення, що може вимагати негайних дій поліції для їх затримання; припинення злочину, що загрожує життю осіб, які знаходяться в житлі або іншому володінні, щоб запобігти можливим наслідкам, включаючи фізичну та майнову шкоду [2].

Проте важливо зауважити, що проникнення поліції не може обмежувати права особи на користування її власним майном, як це встановлено у пункті 2 наведеного вище закону. Згідно з пунктом 3, який додається до закону, про застосування вказаного поліцейського заходу обов'язково складається протокол. Це забезпечує прозорість та відповідність дій поліції встановленим законом процедурним вимогам [3, с. 27].

Отже, законодавство України чітко регулює умови та обмеження, за якими поліція може проникати до житла чи іншого володіння особи, забезпечуючи при цьому захист прав та безпеку громадян.

Проникнення поліцейських до житла чи іншого володіння особи є однією з найбільш складних операцій, що вимагає від поліцейського професійних навичок, дотримання прав та процедур, а також стратегічного планування [4, с. 35]. Ця тактика має бути ефективною, прозорою та забезпечувати мінімальний ризик для всіх учасників операції.

Розглянемо тактику проникнення поліцейського до житла чи іншого володіння